

Ein cyf/Our ref MA-P-KS/0462/17

Rhodri Glyn Thomas
Llywydd
Llyfrgell Genedlaethol Cymru
Aberystwyth
Ceredigion SY23 3BU

1 Mawrth 2017

Annwyl Rhodri

Llythyr Cylch Gwaith Llyfrgell Genedlaethol Cymru 2017-18

Rydym yn mynd ati yn y llythyr hwn i nodi'n cenhadaeth ar y cyd, a diben y cymorth grant i Lyfrgell Genedlaethol Cymru ar gyfer 2016-17.

Gan edrych yn ôl ar 2016-17, hoffwn eich llongyfarch ar ôl i'r Llyfrgell Genedlaethol gael cydnabyddiaeth ledled y DU am ennill Gwobr Gwirfoddoli'r Gymdeithas Archifau a Chofnodion ar gyfer 2016. Rwyf hefyd am gymeradwyo'ch cyfraniad i brosiect cyfrannu torfol Cynefin, sydd wedi rhoi rhan i nifer mor fawr o rith-wirfoddolwyr mewn gweithgareddau'n gysylltiedig â thirwedd unigryw Cymru. Rwyf yn falch hefyd fod y Llyfrgell yn parhau i gefnogi mentrau cenedlaethol pwysig, gan gynnwys yr arddangosfa *Antur ar bob tudalen* i gefnogi'r Flwyddyn Antur, a gweithgareddau thema sy'n gysylltiedig â choffáu Roald Dahl.

Gan edrych ymlaen at 2017-18, mae'r llythyr hwn yn tynnu sylw at nifer o flaenoriaethau yr hoffwn i'r Llyfrgell Genedlaethol eu mabwysiadu er mwyn sicrhau bod eich sefydliad yn parhau i ddarparu swyddogaethau diwylliannol pwysig i bobl Cymru mewn ffordd gynaliadwy.

Rwyf yn disgwyl i nodau'r Llyfrgell Genedlaethol gyd-fynd â pholisïau Llywodraeth Cymru at ddibenion y cyllid cymorth grant. Er hynny, rwyf yn cydnabod ac yn parchu statws elusennol y Llyfrgell a'i statws fel corff â Siarter Frenhinol, ynghyd â'r angen ichi weithredu'n annibynnol o ddydd i ddydd ac i lunio'ch polisïau a'ch cynlluniau busnes manwl eich hun. Rwyf yn disgwyl i'r berthynas rhyngom fod yn un sy'n seiliedig ar ymddiriedaeth a pharch o'r ddwy ochr ac ar gyfathrebu mewn ffordd agored a gonest. Yn ymarferol, fy swyddogion fydd yn rhoi cymorth ac arweiniad i'r Llyfrgell Genedlaethol ar ran Llywodraeth Cymru.

Mewn cyd-destun pan fo cyllideb gyffredinol Llywodraeth Cymru yn crebachu, a gwasanaethau cyhoeddus hanfodol yn cystadlu â'i gilydd am gyllid, mae'n bwysicach nag erioed o'r blaen ein bod yn gallu darparu tystiolaeth i ddangos bod y cyllid a ddarperir ar gyfer Llyfrgell Genedlaethol yn cynnig gwerth i'r cyhoedd. Mae angen i'n sefydliadau ymateb i'r heriau a osodwyd gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) ac i ddarparu gwasanaethau effeithlon ac uchel eu hansawdd sydd o fudd i bobl o bob cefndir ym mhob cwr o Gymru. Fel y pennir yn Neddf Cenedlaethau'r Dyfodol, bydd angen ichi ddarparu tystiolaeth am y cyfraniad y bydd y Llyfrgell yn ei wneud at gyrraedd y nodau llesiant cenedlaethol a'r dangosyddion perthnasol.

Rydym yn gyd-atebol am sicrhau bod yr arian cyhoeddus sy'n cael ei fuddsoddi yn y Llyfrgell Genedlaethol yn cael ei ddefnyddio mewn ffordd briodol a'i fod yn cael yr effaith orau bosibl. Er mwyn mesur effaith, gwerth ac effeithlonrwydd y Llyfrgell yn effeithiol, mae'n rhaid gosod targedau, casglu data a gwneud gwaith ymchwil. Rwyf yn gofyn ichi ddarparu tystiolaeth glir a rheolaidd am y cynnydd y bydd y Llyfrgell yn ei wneud o ran cyrraedd yr amcanion a'r targedau y byddwn wedi cytuno arnynt.

Rwyf yn edrych ymlaen at drafod y targedau yn eich Cynllun Gweithredol a sut yr ydych yn bwriadu eu mesur ac adrodd amdanynt yn rheolaidd; gan adrodd nid yn unig wrth fy swyddogion, ond hefyd wrth ddefnyddwyr a rhanddeiliaid y Llyfrgell Genedlaethol. **Dylech anfon fersiwn ddrafft o'r cynllun at fy swyddogion erbyn 6 Mawrth.** Dim ond pan fyddaf yn fodlon y bydd arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n briodol ac amcanion yn cael eu bodloni mewn ffordd gosteffeithiol y gellir rhyddhau'r arian grant. Unwaith y cytunir ar y Cynllun Gweithredol, byddaf mewn sefyllfa i ryddhau cyllid i'r Llyfrgell Genedlaethol ar gyfer 2017-18.

Mae'r blaenoriaethau yr wyf am eich gweld yn gweithredu arnynt yn y flwyddyn sydd i ddod (gan ddefnyddio'r cyllid cymorth grant a ddarperir gan Lywodraeth Cymru) yn cael eu nodi isod:

Sefydliad cenedlaethol sy'n ganolog i fywyd Cymru

Er mwyn i bobl Cymru gael budd o'n sefydliadau treftadaeth ddiwylliannol, mae angen iddynt fod yn ymwybodol o'r hyn sy'n cael ei gynnig a manteisio arno. Mae nifer o ffactorau'n allweddol er mwyn sicrhau bod cwsmeriaid yn cael profiad da, gan gynnwys: pwyntiau mynediad a phyrth deniadol i gyfleusterau ffisegol a digidol; ffyrdd greddfoll o we-lywio er mwyn helpu defnyddwyr i ddod o hyd i wasanaethau ac adnoddau a'u defnyddio; a chymorth cyfeillgar oddi wrth staff parod eu cymwynas.

Rwyf yn disgwyl i'ch Cynllun Gweithredol gynnwys amcanion i:

- hyrwyddo'ch gwasanaethau a'ch adnoddau a'u marchnata'n effeithiol er mwyn denu diddordeb cynulleidfaoedd newydd ac ehangach i wneud mwy o ddefnydd ohonynt
- gwella pwyntiau mynediad a rhoi hyfforddiant priodol i staff sy'n ymwneud â'r cyhoedd
- cyrraedd a chynnal safonau uchel o wasanaeth i gwsmeriaid
- sicrhau bod gwasanaethau'r Llyfrgell Genedlaethol ar gael i gymunedau lleol ym mhob cwr o Gymru

Dylai'r ffyrdd o fesur perfformiad gynnwys:

- monitro sylw yn y cyfryngau, y gynulleidfa a gyrhaeddir, a gwerthuso effaith gwaith hyrwyddo a wneir gan y Llyfrgell Genedlaethol
- cynyddu'r defnydd cyffredinol a wneir o'r Llyfrgell ac annog cwsmeriaid i ymweld â hi yn y cnawd ac ar y we dro ar ôl tro ac i'w defnyddio'n rheolaidd
- monitro ac ymateb i adborth a roddir gan ddefnyddwyr, a gwella lefelau boddhad ymhlith defnyddwyr ac ymwelwyr
- monitro faint sy'n cymryd rhan mewn digwyddiadau a gynhelir gan y Llyfrgell, a sicrhau cynnydd yn y niferoedd hynny, gan fanylu ar faint o grwpiau ac unigolion yn y cynulleidfaoedd targed allweddol sy'n cymryd rhan ynddynt

Cof ein cenedl

Y Llyfrgell Genedlaethol sy'n gyfrifol am ofalu am ein casgliad cenedlaethol a'i ddatblygu, ac am drefnu bod yr adnodd amlgyfrwng cyfoethog ac amrywiol hwnnw ar gael i gynulleidfa yng Nghymru a thu hwnt. Mae cynnal cyfrifoldebau statudol a chyrraedd a rhagori ar safonau proffesiynol yn allweddol er mwyn dangos bod y Llyfrgell Genedlaethol yn llwyddo yn y maes yma . Mae gan y Llyfrgell rôl bwysig i'w chwarae hefyd o ran sefydlu ac arwain amryfal bartneriaethau sy'n ychwanegu gwerth i'r gymuned archifau a llyfrgelloedd ehangach yng Nghymru er budd defnyddwyr.

Mae gan y Llyfrgell ddyletswyddau statudol a rhwymedigaethau penodol mewn perthynas â mathau penodol o ddeunyddiau casglu o dan y darnau isod o ddeddfwriaeth y DU:

- Deddf Llyfrgelloedd Adneuo Cyhoeddus 2003 a Rheoliadau Llyfrgelloedd Adneuo Cyhoeddus (Gweithiau Di-brint) 2013
- Deddf Cofnodion Cyhoeddus 1958, ac mae ganddi gyfrifoldebau hefyd mewn perthynas â dosbarthiadau rheoledig eraill o gofnodion.

Rwyf yn disgwyl i'r Llyfrgell gadw ei Hachrediad Gwasanaeth Archifau a'i statws fel man adneuo o dan Ddeddf Cofnodion Cyhoeddus 1958.

Sefydliadau cynhwysol

Gall ein sefydliadau treftadaeth ddiwylliannol helpu pobl o bob cefndir i gymryd rhan ym mywyd diwylliannol Cymru ac i gael budd ohono.

Er mwyn cyflawni'r amcanion hynny, byddwn yn disgwyl i'r Llyfrgell Genedlaethol:

- ddatblygu cynllun estyn allan, gan gynnwys cydweithio â rhaglen Cyfuno
- datblygu cynlluniau i weithio'n agos gyda sefydliadau priodol yng nghyd-destun eich cynllun gwirfoddoli, ac annog pobl i wella ansawdd eu bywydau a'u sgiliau
- defnyddio'r arbenigedd penodol mewn sydd gennych mewn darpariaeth ddwyieithog i roi cymorth i gymunedau Cymraeg eu hiaith yn Sir Gaerfyrddin ac yng Ngwynedd drwy raglen Cyfuno

Dylai'r ffyrdd o fesur llwyddiant gynnwys:

- mwy o ymweliadau a defnydd gan bobl o gefndiroedd amrywiol neu ddifreintiedig
- recriwtio rhagor o staff o gefndiroedd amrywiol
- mwy o wirfoddolwyr, a mwy o amser yn cael ei gyfrannu gan wirfoddolwyr, a mwy o wirfoddolwyr o gefndiroedd amrywiol neu ddifreintiedig

Byddaf, wrth gwrs, yn disgwyl i'r Llyfrgell Genedlaethol barhau i sicrhau bod y cyfraniad a wneir gan wirfoddolwyr yn ychwanegu gwerth at y swyddi cyflogedig presennol, ac ni ddefnyddir i lenwi swyddi gwag yn y sefydliad.

Cenedl sy'n troi ei golygon tuag allan

Mae angen i'r dreftadaeth ddiwylliannol arbennig ac unigryw sydd gan Gymru gael ei gweld yng ngweddill y DU ac yn y byd ehangach.

Dylai eich Cynllun Gweithredol gynnwys amcanion i:

- gefnogi gweithgareddau twristiaeth ddiwylliannol a gweithgareddau hyrwyddo (yn enwedig y Flwyddyn Chwedlau a Blwyddyn y Môr) gan Croeso Cymru
- sicrhau bod ein casgliadau cenedlaethol yn fwy gweladwy ar-lein drwy'r bartneriaeth sydd gennych eisoes gyda Wikimedia UK, a darparu gwasanaethau ac adnoddau digidol deniadol a hawdd eu defnyddio.

Bydd y ffyrdd o fesur cynnydd yn cynnwys:

- dadansoddiad o effaith digwyddiadau, gweithgareddau ac arddangosfeydd allweddol
- monitro'r defnydd a wneir o wasanaethau ac adnoddau ar-lein sy'n cael eu cefnogi gan y Llyfrgell Genedlaethol

Ymgysylltiad digidol

Mae technoleg ddigidol yn chwyldroi'r ffordd y mae pobl yn creu ac yn defnyddio deunydd diwylliannol ac yn ei addasu at ddibenion gwahanol.

Yn benodol, byddwn yn disgwyl i'ch Cynllun Gweithredol gynnwys amcanion i:

- arwain a chydgyssylltu ymdrechion i gasglu ac i gadw deunydd 'digidol anedig' ac i ddatblygu polisi cenedlaethol ar gyfer cadwraeth ddigidol
- cydweithio â sefydliadau treftadaeth ddiwylliannol eraill i sefydlu platfform dwyieithog newydd, a fydd yn cael ei deilwra'n benodol, ar gyfer gweithgareddau cyfrannu torfol (i'w defnyddio ar gyfer prosiectau rhith-wirfoddoli)
- sicrhau bod mwy o ddeunydd treftadaeth ddiwylliannol o ansawdd uchel ar gael ar-lein drwy ddigideiddio'r casgliadau cenedlaethol a thrwy gydweithio â phartneriaid eraill ar brosiectau
- cyfrannu at gyflawni cynllun gweithredu Casgliad y Werin Cymru ar gyfer 2017-18

Bydd y ffyrdd o fesur yn cynnwys:

- mwy o rith-ymwelwyr yn cael gafael ar adnoddau a gwasanaethau ar-lein ac yn manteisio arnynt
- dilynwyr ar y cyfryngau cymdeithasol a maint y rhyngweithio
- rhith-wirfoddoli ac ymgysylltu'n uniongyrchol â'r casgliadau cenedlaethol drwy gyfrwng technoleg ddigidol

Sefydliadau cynaliadwy

Mae polisi cyni Llywodraeth y DU wedi rhoi cryn straen ar gyllidebau yn y sector treftadaeth dros y blynyddoedd diwethaf, ac mae'r pwysau'n debygol o gynyddu yn y dyfodol. Er mwyn sicrhau bod y Llyfrgell Genedlaethol yn parhau'n hyfyw a'i bod yn gallu mynd ati'n barhaus i wella gwasanaethau, byddwn yn disgwyl iddi ychwanegu at y cyllid cymorth grant y mae'n ei gael oddi wrth Lywodraeth Cymru drwy sicrhau cynnydd sylweddol ym maint y cyllid a ddenir o ffynonellau eraill.

Bydd yr amcanion yn cynnwys:

- sicrhau mwy o gyllid drwy gydweithio â phartneriaid eraill ar brosiectau ehangach (e.e. partneriaid yn y sector treftadaeth ddiwylliannol ac yn y sector addysg uwch)
- mwy o weithgareddau codi arian (rhoddion elusennol)
- mwy o weithgareddau newydd sy'n ychwanegu gwerth a chyfleoedd masnachol sy'n creu incwm

Byddwn yn disgwyl i'ch Cynllun Gweithredol gynnwys targedau ar gyfer cynyddu cyllid.

Cydweithio ac Arweinyddiaeth

Mae ein sefydliadau treftadaeth ddiwylliannol, gan gynnwys y Llyfrgell Genedlaethol, yn gryfach pan fyddant yn gweithio gyda'i gilydd. Byddwn yn disgwyl gweld amcanion o ran cydweithio yn eich cynllun gweithredol, gan gynnwys:

- cefnogi ymchwil a dysgu ffurfiol drwy bartneriaethau â chyrff yn y sector addysg uwch ac addysg bellach
- cydweithio strategol a phartneriaethau gyda'r sector treftadaeth ddiwylliannol, gyda sefydliadau cenedlaethol eraill, a chyda llyfrgelloedd sydd heb fod yn rhai cenedlaethol, a gwasanaethau archifau yng Nghymru.
- gweithgareddau sy'n cefnogi mentrau penodol, gan gynnwys rhaglen *Cymru'n Cofio Wales Remembers 1914 – 1918* a rhaglen Cyfuno

Datblygu'r gweithlu

Gall sgiliau, angerdd ac arbenigedd y bobl sy'n gweithio yn y Llyfrgell Genedlaethol ddod â'n treftadaeth yn fyw i'r un graddau'n union â'n hasedau diwylliannol ffisegol. Mae'n amlwg ei bod yn bwysig bod gan y Llyfrgell weithlu sy'n cael ei barchu a'i symbylu ar bob lefel. Mae hynny'n gryn her i nifer o sefydliadau sydd wedi mynd ati i ailstrwythuro'n helaeth a, chan mai ni yw prif gyllidwr y Llyfrgell, nid yw ond yn iawn ein bod yn gweithio gyda chi i fynd i'r afael ag unrhyw broblemau yn hynny o beth.

Yn benodol, byddwn yn disgwyl i'r Llyfrgell Genedlaethol:

- weithio tuag at gysoni eich polisïau allweddol ym maes adnoddau dynol â'r polisïau sydd gan Lywodraeth Cymru, gan ymgynghori â'r undebau llafur cydnabyddedig wrth wneud hynny
- cynnal asesiad cychwynnol o delerau ac amodau a thâl staff y Llyfrgell Genedlaethol a goblygiadau eu cysoni â rhai Lywodraeth Cymru
- parhau i wella'r berthynas rhwng Bwrdd yr Ymddiriedolwyr, y rheolwyr, y staff a chynrychiolwyr yr undebau, a sicrhau bod cytundeb ffurfiol yn ei le rhwng y Llyfrgell a'r undebau sy'n nodi egwyddorion gweithio mewn partneriaeth a'r gweithdrefnau ar gyfer negodi, ymgynghori a chyfathrebu
- sicrhau bod y staff yn cael hyfforddiant priodol er mwyn iddynt fedru darparu gwasanaethau o ansawdd uchel, a sicrhau eich bod yn nodi unrhyw fylchau o ran sgiliau (gan gynnwys sgiliau arbenigol) ac yn mynd i'r afael â hwy mewn ffordd strategol (gan ymgynghori â'ch undebau llafur cydnabyddedig) yn eich gwaith i ddatblygu'r gweithlu

Mae arolygon ymhlith staff yn sail i bolisïau ac yn hanfodol er mwyn mesur morâl y staff a pha mor effeithiol yw rheolwyr. Byddwn yn disgwyl ichi gynnal arolygon o'r fath yn rheolaidd

ac yna gweithredu mewn ymateb i'r canfyddiadau. Rwyf am ofyn ichi hysbysu fy swyddogion am ganlyniadau'r arolygon a gynhelir ymhlith y staff ac am y dadansoddiadau o'r tueddiadau a ddaw i'r amlwg ynddynt, ac i ofyn iddynt am gyngor pe bai hynny'n ddefnyddiol.

Diolch ichi am gyfraniad y Llyfrgell Genedlaethol i waith Grŵp Llywio Cymru Hanesyddol. Byddaf yn cyhoeddi fy ymateb i adroddiad y Grŵp yn y man. Rwyf yn edrych ymlaen at gydweithio â'r Llyfrgell Genedlaethol wrth inni fwrw ymlaen â'r agenda bwysig hon.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ken', written in a cursive style.

Ken Skates AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Atodiad 1

Cymorth ariannol:

Bydd Llywodraeth Cymru yn rhoi'r Cymorth Grant isod i'r Llyfrgell Genedlaethol yn 2017-18 i gyflawni'r blaenoriaethau a amlinellir yn y llythyr hwn:

Refeniw	Cynlluniau 2017-18 £
Costau Rhedeg sylfaenol (NET)	9,261,000
Cyllid refeniw ychwanegol ar gyfer 2017-18 (3.5%):	324,000
Cyfanswm NET	9,585,000

Nid arian parod	Cynlluniau 2017-18 £
Dibrisiant*	1,250,000

**Mae dibrisiant yn eitem nad yw'n arian parod ac nid yw ar gael i'w dynnu i lawr yn ystod y flwyddyn*

Cyfalaf	Cynlluniau 2017-18 £
Grant Prynu	200,000
Grant Seilwaith Digidol	105,000
Cyfalaf Cynnal a Chadw	8,000,000
Cyfanswm	8,305,000

Cyfanswm Cymorth Grant 2017-18	£19,140,000
---------------------------------------	--------------------

Cyllid y cynllun Buddsoddi i Arbed	Cynlluniau 2017-18 £
Buddsoddi i Arbed: Prosiect Effeithlonrwydd Ynni (ad-dalu cyfalaf)	-25,000

Cyllid ychwanegol nad yw'n Gymorth Grant a glustnodwyd eisoes er mwyn cefnogi gweithgareddau penodol:

	Cynlluniau 2017-18 £
Rhaglen Casgliad y Werin Cymru	I'w gadarnhau
Gweithgareddau Coffáu'r Rhyfel Byd Cyntaf (refeniw)	£20,000

Telerau ac Amodau'r Cymorth Grant:

Mae'r cytundeb cyllido rhwng y Llyfrgell Genedlaethol a Llywodraeth Cymru (y ddogfen Fframwaith) yn nodi manylion y berthynas noddi a'r telerau a'r amodau sy'n gysylltiedig â'r cymorth grant y mae Llywodraeth Cymru yn ei roi i'r Llyfrgell Genedlaethol o dan Adran 61 o Ddeddf Llywodraeth Cymru.

Mae'r ddogfen Fframwaith hefyd yn nodi amryfal ofynion gweithredol ac yn cyfeirio at ganllawiau a pholisïau o eiddo'r llywodraeth y mae angen i'r Llyfrgell Genedlaethol gydymffurfio â hwy, yn ychwanegol at ei dyletswyddau a'i chyfrifoldebau ei hun fel corff sydd â Siarter, fel Elusen Gofrestredig, a sefydliad cyhoeddus yng Nghymru. Fel y nodir yn y Ddogfen Fframwaith, Is-adran Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd Llywodraeth Cymru (MALD) yw'r is-adran sy'n noddi'r Llyfrgell Genedlaethol ac sydd, drwy gynnal cyfarfodydd chwarterol, yn monitro'r cynnydd y mae'r Llyfrgell yn ei wneud yn unol â thargedau a cherrig milltir allweddol, a hefyd y cynnydd a'r gwariant ar brosiectau a gyllidir.

Rhaglen treftadaeth ddigidol Casgliad y Werin Cymru:

Gan fod y Llyfrgell Genedlaethol yn un o'r partneriaid cyflawni arweiniol ar gyfer rhaglen Casgliad y Werin Cymru, mae cyllid yn cael ei dyrannu iddi ar gyfer y rhaglen honno. Bydd y partneriaid cyflawni arweiniol yn cytuno'n flynyddol ar yr union ddyraniadau cyllid ar gyfer y blynyddoedd i ddod. Mae'n bosibl y bydd y dyraniadau a roddir i'r partneriaid cyflawni arweiniol yn amrywio o'r naill flwyddyn i'r llall, gan ddibynnu ar anghenion a blaenoriaethau'r rhaglen.

Telir y grant ar yr amod y cydymffurfir â Dogfen Fframwaith y Llyfrgell Genedlaethol.